

อภิมหาอำนาจเรื่องข้าว จีน ไทย หรือใครอื่น?

ดุลยภาพ ดุลยพินิจ

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขาวเมื่อเร็ว ๆ นี้เกี่ยวกับผลงานวิจัยของสหรัฐอเมริกา เรื่องข้าว Jazzman ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวหอมที่สามารถทำหยาข้าวหอมมะลิของไทยสร้างความสนใจให้กับคนไทยทั่วไปไม่น้อย เพราะข้าวหอมมะลิอยู่ในดวงใจของคนไทยทุกคนมาตลอด สหรัฐเองก็เคยเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่รองจากไทย แต่ปัจจุบันได้เสียตำแหน่งรองแชมป์ไปให้เวียดนามแล้ว

ความพยายามของสหรัฐที่จะตลาดข้าวหอมมะลิของไทยนั้นเริ่มมานานแล้ว ดังนั้น ความพยายามที่จะผลิตข้าวหอมของสหรัฐจึงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด

สหรัฐได้ทุ่มเทงบประมาณศึกษาวิจัยหาสารความหอมของข้าวหอมมะลิไทยมากกว่า 20 ปีแล้ว

และเมื่อกลางทศวรรษที่แล้ว นายเหียน หลงผิง นักวิทยาศาสตร์ชื่อนามด้านวิจัยพันธุ์ข้าวของจีนได้ประกาศว่า เมื่อจีนมีข้าวพอกกินแล้วก็หันมาวิจัยเรื่องข้าวหอมบ้าง และตั้งเป้าไว้ว่าจะเอาชนะไทยให้ได้ภายในปี พ.ศ.2538 เสียด้วยซ้ำไป แต่ทว่าก็ยังไม่ได้สำเร็จ

ดังนั้น เมื่อมีข่าวเกี่ยวกับข้าวหอมของสหรัฐขึ้นมา ก็นับเป็นโอกาสดีที่เรื่องของข้าวหอมมะลิไทยจะกลับมาสู่ความสนใจของคนไทยอีกครั้ง

ซึ่งรัฐจะได้รู้เสียทีว่าข้าวหอมมะลิไทยไม่ได้เข้มแข็งอย่างที่คิดกัน

หรือถ้าจะพูดให้ชัดเจนก็คือข้าวหอมของเรากำลังถูกคุกคามแล้ว!!

คความคิดที่ว่าประเทศไทยเป็นที่ 1 ในโลกเรื่องข้าวมาจากความจริงที่ว่าประเทศไทยส่งออกข้าวมากที่สุดในโลก คือเกือบ 10 ล้านตันในปีที่ผ่านมา และมีข้าวหอมมะลิเป็นข้าวชนิดนำสุตาของไทย

แต่ความจริงก็คือ ถึงแม้ไทยจะผลิตข้าวเพื่อส่งออกได้มากที่สุดคนโลกก็ตาม แต่สำหรับผลผลิตของไทยแล้วมีเพียง 5% ของโลกเท่านั้น ข้าผลผลิตของเรายังน้อยกว่าเวียดนามเสียอีก อาศัยที่ข้าวไทยมีคุณภาพสูง เพราะการปรับปรุงพันธุ์ของเราเน้นคุณภาพการบริโภคมาโดยตลอด

ติดกับประเทศอื่นที่รับเทคโนโลยีปฏิวัดเทียมมาโดยตรง ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวจะมุ่งเน้นเรื่องผลผลิตเป็นหลัก แต่ไม่เน้นเรื่องคุณภาพ

หรือพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ว่าปลูกแล้วได้ปริมาณเยอะแต่กินไม่อร่อยนั่นเอง

แต่สำหรับภัยคุกคามที่คาดไม่ถึง และสืบคลานมาถึงไทยแล้วอย่างเงียบๆ ก็คือ การปลอมปนข้าวหอมของไทย

โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาข้าวไทยมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ราคาข้าวหอมมะลิเพิ่มขึ้นจาก 316 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ.2545 เป็น 561 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ.2550 และพุ่งกระชูดถึง 924 เหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ.2551

และในขณะที่ผู้เขียนสัมภาษณ์พ่อค้าแม่ขายจีนในเดือนกันยายนปีนี้ ราคาข้าวได้พุ่งเกิน 1,000 เหรียญสหรัฐไปแล้ว

ในขณะที่ข้าวไทยราคาสูง แต่ข้าวจีนต้องขายในราคาควบคุมจึงก่อให้เกิดแรงจูงใจในการนำข้าวจีนมาผสมข้าวไทยมากขึ้น ทำให้คุณภาพข้าวไทยลดลงไป

ราคาข้าวหอมไทยได้ยั่วยวนใจให้พ่อค้าและเกษตรกรจีนชุดต้นเอาข้าวหอมพื้นเมืองออกมาแข่งขัน รวมทั้งปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมให้มีผลผลิตสูงอีกด้วย

เมื่อราคาข้าวหอมของไทยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องก็เกิดแรงจูงใจให้เอาข้าวจีนมาปลอมปนมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคจีนคิดว่าคุณภาพข้าวไทยลดน้อยถอยลง

ดังนั้น ช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาข้าวหอมไทยที่ส่งออกไป

ยังตลาดจีนจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง

จากที่เคยนำเข้าในปี พ.ศ.2549 ถึง 653,153 ตัน ลดลงเหลือ 249,398 ตันในปี พ.ศ.2551 และมีแนวโน้มจะลดลงไปกว่านี้อีกในปีนี้ ข้าวที่ปิ่นตราว่าเป็นข้าวหอมมะลิไทยที่ขายในจีนขณะนี้ เป็นข้าวจีนเสียส่วนใหญ่

แต่การที่ข้าวหอมไทยราคาสูงถึง 1,000 เหรียญสหรัฐ ได้ส่งกระดิ่งปลุกคู่แข่งขึ้นทุกประเทศทั้งจีน สหรัฐ เวียดนาม ให้เข้ามาในตลาดข้าวหอมเพื่อแย่งกำไรไปจากข้าวหอมไทยแล้ว

ที่น่าเป็นห่วงก็คือ ในปัจจุบันจีนผลิตข้าวได้เกินความต้องการ และเริ่มเป็นผู้ส่งออกแล้ว อีกทั้งการบริโภคข้าวเจ้าต่อหัวของจีนลดลงอย่างต่อเนื่อง

จีนเป็นผู้ส่งออกข้าวสุทริมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2523-2544 (ยกเว้น พ.ศ.2532, 2538 และ 2539) และตั้งแต่ พ.ศ.2541-2546 จีนส่งออกเฉลี่ยได้ถึงปีละ 2.65 ล้านตัน ในขณะที่จีนนำเข้าข้าวก่อนข้างคงที่

ในอนาคตโอกาสที่จะเป็นผู้ส่งออกข้าวอย่างถาวรย่อมเป็นไปได้ แม้ในช่วงแรกๆ จีนจะไม่สามารถแข่งขันกับข้าวไทยในตลาดคุณภาพสูงนอกประเทศได้ก็ตาม แต่ในขณะนี้ การแข่งขันในตลาดจีนเองได้เกิดขึ้นแล้ว

การปลอมปนข้าวไทยกับข้าวจีนทำให้คุณภาพข้าวหอมมะลิไทยเสื่อมลงนั้น ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าต้นตอเกิดจากอะไร อาจเกิดจากการผสมข้าวหอมปทุมกับข้าวหอมมะลิในปีที่คุณภาพข้าวหอมปทุมดี ต่อมาเมื่อราคาข้าวหอมปทุมพุ่งตามข้าวหอมมะลิจึงมีการปลอมปนข้าวหอมมะลิกับข้าวจีน ยิ่งทำให้คุณภาพข้าวหอมมะลิเสื่อม

มติชน

Matchon
Circulation: 830,000
Ad Rate: 1,100

Section: First Section/กระแสรศรศน์

วันที่: พุธ 4 พฤศจิกายน 2552

ปีที่: 32

ฉบับที่: 11561

หน้า: 6(บนขวา)

Col.Inch: 94.50 Ad Value: 103,950

PRValue (x3): 311,850

ศิลปิน: ชาว-ดำ

คอลัมน์: ดุลยภาพ ดุลยพินิจ: อภิมหาอำนาจเรื่องข้าว จีน ไทย หรือใครอื่น?

ลงไปอีก

แต่เมื่อรัฐบาลจีนตามจับข้าวปลอมปนที่เชียงไฮ้ปรากฏว่าข้าวไทยถูกเก็บออกจากทั้งหมด ยิ่งเป็นการลดการนำเข้าข้าวไปใหญ่

ลองหันมาดูนโยบายสาธารณะของจีนเทียบกับไทยบ้าง จีนเป็นชาติที่ให้ความสำคัญด้านงานวิจัยเกษตรมาโดยตลอด เพราะจีนถูกชาติตะวันตกโดดเดี่ยวไม่สามารถเข้าถึงความรู้ในองค์การวิจัยข้าวและธัญญาพืชนานาชาติได้

ผลก็คือจีนมีความแข็งแกร่งด้านงานวิจัยเกษตร อัตราส่วนของการลงทุน R&D ด้านเกษตรต่อมูลค่าเพิ่มจากภาคเกษตรของจีนเท่ากับร้อยละ 0.53 ในขณะที่ไทยเท่ากับ 0.49 แต่อย่าลืมว่า จีดีพีของจีนสูงกว่าเรามาก นอกจากนี้จีนก็ยังทุ่มงบประมาณไปในเรื่องของการวิจัยชีวภาพถึง 200 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 8,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2546

ที่สำคัญกว่านี้ก็คือ เราโหมแต่การทำการตลาดไปทั่วโลก แต่การสนับสนุนด้านการวิจัยข้าวเราลดลงเรื่อยๆ

ทุกวันนี้เราก็มีบุญเก่าอยู่ในขณะที่เราขายข้าวได้ปีละเป็นแสนล้าน แต่ใช้เงินในการวิจัยประมาณ 80-150 ล้านเท่านั้น

ช่วง 2 ปีที่ผ่านมางบประมาณส่วนใหญ่ก็เป็นเงินเดือนเสียมากกว่าจะเป็นงบทางด้านวิจัย

แต่ที่น่าตกใจที่สุดก็คือ กรมการข้าวไม่มีแม้แต่เครื่องวัดความหอมของข้าว!!

สถาบันข้าวที่เป็นเสาหลักของชาวไทยยังใช้ผู้เชี่ยวชาญดมอยู่ แล้วเราคิดว่าเราจะเป็นครัวของโลกได้อย่างไร นี่ยังไม่นับปัญหาโลกร้อนที่จะสร้างกรรมชั่ววิบัติ

ขัดต่อข้าวหอมไทยในภายภาคหน้า เพราะความหอมของข้าวหอมมะลิขึ้นกับความเย็นของอากาศก่อนเก็บเกี่ยว อุณหภูมิที่สูงขึ้นก็อาจทำให้ผลผลิตลดลงได้

อีกทั้งเรายังขาดเครื่องมือ เครื่องมือ โรงเรือนอุปกรณ์ที่ใช้ทดสอบผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ ความชื้นที่ควบคุมได้เป็นรายนาที่ และรายชั่วโมง เราต้องเร่งหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ มิฉะนั้นไทยจะเจอกับปัญหาในระยะยาวอย่างแน่นอน

การลงทุนที่ดีสำหรับอนาคตต้องมีแผนยุทธศาสตร์ที่ดี ขณะนี้แผนงานสร้างเสริมการเรียนรู้กับสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อการพัฒนา นโยบายสาธารณะที่ดี (นสร.) ที่ สสส. เป็นผู้สนับสนุนกำลังให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทำแผนยุทธศาสตร์วิจัยของ 3 พี่ชหลักันได้แก่ ข้าว อ้อย และมันสำปะหลัง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

หวังว่าแผนฉบับนี้จะเป็คู่มือนำทางให้ข้าวไทยกลับมาเป็นแชมป์ในตลาดข้าวหอมและตลาดโลกของข้าวได้อีก

ถี เวลาแล้วที่ต้องมีการลงทุนสำหรับข้าวไทยงบประมาณไทยเข้มแข็งที่ไปลงที่ข้าวในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สูงถึง 1,600 ล้านบาท

งานนี้กระทรวงเกษตรฯต้องให้ความมั่นใจแก่ประชาชนและเกษตรกรว่างบประมาณดังกล่าวจะได้รับการจัดสรรประเภทที่เรียกว่า ลงถูกที่ ถูกคน และถูกเวลา เพราะถ้าหากใช้เงินงบประมาณแบบตำน้ำพริก ละสายแม่ให้แล้ว อภิมหาอำนาจด้านข้าวคุณภาพสูง คงไม่ใช่ไทยแน่

และถ้าในภายภาคหน้า หากข้าวไทยใช้น้ำยา เราจะได้รู้ว่าอะไรใครหรือพรรคไหนกันแน่!